

Η ΠΡΥΤΑΝΕΙΑ

Υπὸ ΣΠΥΡΟΥ Δ. ΓΑΛΑΝΟΥ

Τακτικοῦ Καθηγητοῦ τῆς Χημείας τῶν Τροφίμων ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν.

Ἡ Πρυτανεία τοῦ Ματθαιοπούλου ὑπῆρξε παραγωγικὴ, αὐτὸ τοῦτο δημιουργικὴ. Τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1928—1929 ὑπῆρξε σταθμὸς ἀναγεννήσεως τοῦ Πανεπιστημίου, καθ' ὅτι κατ' αὐτὸ ἐτέθησαν αἱ βάσεις τοῦ Νέου Πανεπιστημίου τόσον ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς βελτιώσεως τοῦ ποιοῦ τῶν φοιτητῶν, ὅσον καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἰδρύσεως ἐργαστηρίων καὶ διδασκηρίων, ὥστε τοῦτο νὰ ἀνταποκρίνεται πλήρως εἰς τὰς προόδους τῆς ἐπιστήμης καὶ νὰ εἶναι ἐπαρκὲς διὰ τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν καὶ τοὺς διδάσκοντας καὶ ἐρευνῶντας καθηγητάς.

Εἶχον γενικευθῆ ἀπὸ τοῦ 1926 αἱ εἰσιτήριαι ἐξετάσεις διὰ τοὺς ἐπιεμένους νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἀποφοίτους τῶν Γυμνασίων, καθότι ἡ κατὰ τεκμήριον ὄριμότης αὐτῶν διὰ Πανεπιστημιακὰς σπουδὰς, πιστοποιουμένη διὰ τοῦ ἀπολυτηρίου, δὲν ἐκρίνετο πλέον ἐπαρκῆς. Ἐκ τῶν κατὰ τὴν Πρυτανείαν τοῦ Ματθαιοπούλου γραπτῶν τῶν ὑποψηφίων κατεδείχθη ἡ πλήρης ἀνεπάρκεια τῶν περισσοτέρων, οὐχὶ μόνον εἰς τὰ φυσιογνωστικὰ μαθήματα, τὴν ἱστορίαν καὶ τὰ λατινικά, ἀλλὰ, τὸ δεινότερον, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Αἱ ἀνορθογραφίαι αὐτῶν κατέπλησσαν (ἕπσος ἀντὶ ὕψος), οἱ βαρβαρισμοί, οἱ σολοικισμοί, αἱ ἀκυριολεξίαι ἦσαν παμπληθεῖς, ἡ δὲ ἀσυναρτησία, ἡ ἀσυνταξία καὶ ἡ ἔλλειψις ὕφους εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν ἰδεῶν, προεκάλουν τὸ αἴσθημα τῆς λύπης καὶ τῆς ἀπογοητεύσεως.

Καὶ τότε πρὸ τοῦ ἐπερχομένου κινδύνου σχετικῶς μὲ τὴν μόρφωσιν τῆς νέας γενεᾶς, τῆς μετ' ὀλίγον ἡγήτιδος τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἐξανέστη ἡ ψυχὴ τοῦ πατριώτου Ματθαιοπούλου καὶ ἐβροντοφώνησε καὶ διεκήρυξε τὸ κατακλῦσαν τὴν μέσσην ἐκπαίδευσιν κῦμα ἀμαθείας, φράσιν ἡ ὁποία παρέμεινε ἱστορικὴ. Δὲν ἠρκέσθη δὲ μόνον εἰς τὴν πιστοποίησιν τοῦ λυπηροῦ τούτου γεγονότος, ἀλλ' ὑπέδειξε καὶ τὰ αἴτια αὐτοῦ. Τὸ ἀκατάρτιστον τῶν ἀποφοίτων τῶν Γυμνασίων ὀφείλετο κατὰ τὸν Ματθαιοπούλου εἰς τὴν νέαν ἐκπαιδευτικὴν πολιτικὴν, εἰς τὴν πλημμελῆ διδασκαλίαν κατὰ τοὺς πολεμικοὺς χρόνους καὶ εἰς τὴν μεγάλην ἐπιείκειαν τῶν λειτουργῶν τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς κατωτέρας, οἱ ὅποιοι χαριζόμενοι ἢ πιεζόμενοι ἔδιδον τὸ ἀπολυτήριον, τὸ χαρτί, τὸν σκοπὸν εἰς τὸν ὅποιον ἔτειναν αἱ προσπάθειαι τῶν νέων, ἀλλὰ καὶ τῶν γονέων.

Τὸ κήρυγμα αὐτὸ συνεκλόνησεν ὅλον τὸν ἑλληνικὸν λαόν, συνεκίνησεν ὅλους τοὺς σκεπτομένους διὰ τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος, ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀρμοδίων καὶ ἤρχισαν νὰ λαμβάνωνται μέτρα διὰ τὴν καλύτεραν κατάρτισιν τῆς σπουδαζούσης νεολαίας, τὰ ὁποῖα ὀλοκληρώθησαν ὑπὸ τοῦ νῦν ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας κ. Γεωργακοπούλου. Ταυτοχρόνως ἔλαβεν αὐστηρὰ μέτρα, μέχρι καὶ ὀριστικῆς ἀποβολῆς, κατὰ τῶν κομμουνιστῶν φοιτητῶν, οἱ ὅποιοι ἐπεχείρουν νὰ παρασύρουν τοὺς συναδέλφους των εἰς ταραχὰς καὶ ἀπεργίας, ἵνα περιορίσῃ κατὰ τὸ δυνατόν τὴν διάδοσιν τῶν κομμουνιστικῶν ἰδεῶν, τὰς ὁποίας δυστυχῶς συναπεκόμιζον μετὰ τοῦ χαρτιοῦ των οἱ ἀπόφοιτοι τῶν Γυμνασίων, καὶ τοὺς ἀγῶνας

αὐτῶν διὰ τὴν αὐτονομίην τῆς Μακεδονίας ἢ διὰ τὴν ἀπεργίαν τῶν τροχιοδρομικῶν ἢ διὰ τὴν εὐημερίαν τῶν Σοβιέτ.

Τὸ κεντρικὸν κτίριον τοῦ Πανεπιστημίου, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἰδρυθῆ πρὸ ἐνενήκοντα περίπου ἐτῶν, καὶ τὰ κατὰ καιροὺς διὰ τὰς ἀμέσους ἀνάγκας κτισθέντα ἢ ἐνοικιασθέντα παραρτήματα αὐτοῦ ἀπὸ μακροῦ δὲν ἐπήρουν πλέον διὰ τὸν ὀλονὲν ἀξανόμενον ἀριθμὸν τῶν φοιτητῶν, οὔτε ἀνταπεκρίνοντο εἰς τὰς προόδους τῆς ἐπιστήμης. Ἐχρειάζοντο νέα ἐργαστήρια, ἐχρειάζετο νέος χώρος διὰ τὴν διδασκαλίαν, διὰ τὰ φροντιστήρια, διὰ τὰς ἐξετάσεις, ἀκόμη καὶ διὰ τὴν διοίκησιν.

Αἱ Πανεπιστημιακαὶ ἀρχαὶ ἀπὸ δεκαετηρίδων ὄλων ἠσχολοῦντο συνεχῶς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ἀλλ' ἡ λύσις αὐτοῦ προσέκοπτεν εἰς τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν πόρων τοῦ Πανεπιστημίου.

Ἀπὸ τοῦ 1922 ἠδῆξήθησαν οἱ πόροι τοῦ Πανεπιστημίου ἐκ τῆς πληθωρικῆς ἐγγραφῆς φοιτητῶν—οὐδὲν κακὸν ἀμιγῆς καλοῦ, ὡς ἔλεγεν ἐν τῇ λογοδοσίᾳ αὐτοῦ ὁ Ματθαιόπουλος—καὶ τῆς μερικῆς προσαρμογῆς τῶν διδάκτρων πρὸς τὸν τιμάρριθμον, ἀλλὰ καὶ πάλιν εἰς μεμωμένα τινὰ κτίσματα προέβη τὸ Πανεπιστήμιον.

Ὁ Ματθαιόπουλος ἅμα τῇ ἀναλήψει τῆς Πρυτανείας κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1928, ἀφ' οὗ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος ὡς ἀντιπρύτανης εἶχε μελετήσῃ τὰς οἰκοδομικὰς ἀνάγκας καὶ τὰς οικονομικὰς δυνάμεις τοῦ Πανεπιστημίου, προέβη ἀμέσως εἰς τὴν ἔναρξιν τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ ὄνειρου τόσων Συγκλήτων καὶ Πρυτάνεων, ἀλλὰ καὶ ὄλων τῶν Πανεπιστημιακῶν, Καθηγητῶν καὶ φοιτητῶν.

Ἐχὼν ὑπ' ὄψιν του τὴν γνώμην τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς ὅτι βάσις τῆς Ἱατρικῆς ἐπιστήμης εἶναι τὰ ἱατρικὰ ἐργαστήρια, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ χώρου ὅπου τότε εὗρισκοντο τὰ ἐργαστήρια αὐτά, εἰς τὸ τετράγωνον τῶν ὁδῶν Ἀκαδημίας-Μασσαλίας-Σόλωνος-Σίνα, ἵνα ἐκεῖ συνεχισθῇ τὸ Νέον Πανεπιστήμιον διὰ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Μεγάρου τῶν Θεωρητικῶν ἐπιστημῶν, ἀπεφάσισε νὰ γίνῃ ἡ ἔναρξις τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Νέου Πανεπιστημίου μὲ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῶν ἱατρικῶν ἐργαστηρίων εἰς τὴν θέσιν Γουδί. Μετὰ πολύμηνον συνεχῆ καὶ ἐντατικὴν ἐργασίαν ἐγένετο ἡ κατάρτισις τοῦ τελικοῦ σχεδίου αὐτῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπὸ τῶν οἰκείων καθηγητῶν ὑποβληθέντων σχεδίων, τὴν δὲ 27ην Ἀπριλίου 1929, ἡμέραν ἱστορικὴν διὰ τὸ Πανεπιστήμιον, ἔθεσεν ὁ Ματθαιόπουλος, παρουσίᾳ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, τῶν ὑπουργῶν τῆς Παιδείας καὶ τῶν Ἐσωτερικῶν, τοῦ ὑφυπουργοῦ τῆς Ὑγιεινῆς καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως, εὐλογοῦντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀθηνῶν, τὸν θεμέλιον λίθον τῶν ἱατρικῶν ἐργαστηρίων.

Εἰς τὸν ἐμπνευσμένον λόγον, τὸν ὁποῖον ἐξεφώνησεν ἐκεῖ ἐπὶ τῇ καταθέσει τοῦ θεμελίου λίθου, ἔλεγε μεταξὺ ἄλλων:

«Ἡ σημερινὴ κατάθεσις τοῦ θεμελίου τούτου λίθου ἀποτελεῖ ἐν ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα καὶ τὰ φαινότερα σημεῖα, ἀποτελεῖ σταθμὸν τῆς πνευματικῆς τοῦ ἔθνους σταδιοδρομίας μετὰ τὴν ἐθνικὴν αὐτοῦ ἀποκατάστασιν. Εἴμεθα πάντοτε μεμψίμοιροι ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες. Ἄν ὅμως ἀναλογισθῶμεν τὸ εἰς τόσον μικρὸν διάστημα ἐπιτελεσθὲν ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου ἔργον, δυνάμεθα καὶ πρὸς νὰ εἴμεθα ὑπερήφανοι. Διότι τοῦτο ὑπῆρξεν ἡ πότνια μήτηρ, ἡ ὁποία ἐξωγόνησε μὲ τὴν θαλπωρὴν τῆς πᾶσαν ἄλλην πρόοδον τοῦ ἔθνους... Ἡ ἀνάπτυξις καὶ ἡ ἐξέλιξις τοῦ Πανεπιστημίου ἡμῶν ὑπῆρξεν ὁ πόλος, πέριξ τοῦ ὁποίου ἐστράφη ὁλόκληρος ἡ ἐξέλιξις ὄχι μόνον τοῦ πνευματικοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου τοῦ ἔθνους.

Νέα ἐργαστήρια ἰδρύονται σήμερον, τὰ παλαιὰ θὰ φύγουν ἀπὸ τὰ ἐρειπωμένα καὶ ἀνεπαρκῆ κτίριά των, καὶ φεύγοντα θὰ ἀφίσουν κενὸν μέγαν χώρον, ὁλόκληρον τὸ τετράγωνον

νον μεταξὺ τῶν ὁδῶν Σόλωνος καὶ Ἀκαδημίας. Ἐκεῖ ἐν ζηλευτῇ ἀνέσει θὰ στεγασθοῦν εὐπρεπῶς καὶ ἐπαρκῶς αἱ ἄλλαι Πανεπιστημιακαὶ Σχολαί, θὰ μείνη δὲ ὡς καρδία τοῦ Πανεπιστημιακοῦ βίου τὸ καλλιπρεπὲς κεντρικὸν οἰκοδόμημα, ἐκεῖνο τοῦ ὁποῦ οὗ ἑμελίος λίθος ἐτέθη τὸ 1839».

Καὶ μόνον τὰ δύο αὐτὰ ἔργα, ἡ ὑπόδειξις τοῦ κινδύνου ἐκ τῆς ἀμαθείας τῶν ἀποφοίτων τῶν Γυμνασίων καὶ τὰ ἐπακολουθήσαντα αὐτῇν μέτρα καὶ ἡ θεμελίωσις τοῦ Νέου Πανεπιστημίου, θὰ ἤρουν διὰ τὰ λαμπρύνουν πᾶσαν Πρυτανείαν. Ἄλλὰ δὲν ἦσαν τὰ μόνα ἐπιτελεσθέντα ὑπὸ τοῦ Ματθαιοπούλου.

Ἀναφέρομεν κατωτέρω τὰ κυριώτερα ἐκ τῶν ὑπολοίπων :

Ἐγκατέστησεν Ἀρχιτεκτονικὸν Γραφεῖον, ἀνάλογον πρὸς τὴν νέαν οἰκοδομικὴν πολιτικὴν τοῦ Πανεπιστημίου, μὲ τὸν σκοπὸν ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν νέων ἰδρυόμενων Πανεπιστημιακῶν κτισμάτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς ἀνοικοδομήσεως παλαιῶν οἰκιῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἵνα αὐταὶ καταστοῦν μᾶλλον προσοδοφόροι.

Συνέστησεν ἐπιτροπὴν πρὸς μελέτην τῆς ἀνεγέρσεως Μεγάρου διὰ τὰς θεωρητικὰς ἐπιστήμας εἰς τὸ τετράγωνον Ἀκαδημίας - Σόλωνος, τὸ ὁποῖον μετ' ὀλίγον ἤρχισεν ἰδρυόμενον.

Ἐξωρῴισε καὶ ἐπέστρωσε δι' ἀσφάλτου τὴν πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου πλατεῖαν τὴν ἐπὶ ἐνενήκοντα ἔτη πλήρη λάκκων καὶ λάσπης καὶ ἀνεκαίνισε τὸν ἐγκαταλελειμένον κήπον τοῦ Πανεπιστημίου πρὸς ἀνθόκηπον οὕτως, ὥστε ὁ πρὸ τοῦ περικαλλοῦς Πανεπιστημίου χώρος κατέστη ἀντάξιός πρὸς αὐτό.

Ἦρχισε καὶ ἀπεπεράτωσε τὴν οἰκοδομὴν Σταδίου καὶ Παπαρρηγοπούλου, πρὸς ἐπαύξησιν τῶν εἰσοδημάτων τοῦ Πανεπιστημίου.

Ἀνίδρυσε διὰ πανελληνίων ἐράνων τὸν ἀνδριάντα τοῦ Καποδιστρίου, τὸν ὁποῖον ἀπὸ δεκάδων ἐτῶν ἀνέμενε τὸ ἀριστερᾷ τῷ εἰσερχομένῳ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ὑπάρχον ὑπόβαθρον.

Ἀπέστειλε διὰ διαγωνισμῶν ἕξ ὑποτρόφους πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν αὐτῶν εἰς Ἑσπερίαν κ.λ.

Καὶ ἐτερομάτισε τὴν πρυτανείαν αὐτοῦ μὲ τὴν ἐξῆς προσφώνησιν πρὸς τοὺς φοιτητάς :

«Μὴν ἀφίνετε, ἀγαπητοὶ φοιτηταί, τὰ παρασύρεσθε ἔξω τῶν Πανεπιστημιακῶν ὑμῶν καθηκόντων ὑπὸ ἀνθρώπων σκοτίους καὶ ἀντεθνικούς σκοποὺς ἐπιδιωκόντων. Ἀναλογίσθητε οὐ μετ' οὐ πολὺ θὰ εἴσθε σεῖς οἱ ἡγήτορες τοῦ ἔθνους, οὗτοι ἡ Πατρίς ἡμῶν, διελθοῦσα χαλεποῦς καιροῦς καὶ μόλις τώρα ἀναλαμβάνουσα, ἔχει ἀνάγκην ὄχι μόνον ἐπιστημόνων τελείως κατηρτισμένων, ἀλλὰ καὶ ὁδηγῶν ἐμπνεομένων ἀπὸ τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν ἰδεώδη, ὁδηγῶν φωτιζομένων μὲ τὴν πίστιν πρὸς ὅ,τι καλὸν καὶ ὠραῖον».